

**БЮДЖЕТНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ОСОБИСТИХ ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯНИНА**

Безрутченко С.М., к.е.н., професор кафедри господарсько-правових дисциплін
ННІПІ НАВС

У тексті Конституції України поняття «публічний інтерес» не згадується, проте ст. 18 містить термін «національні інтереси», ст. 140 – «спільні інтереси територіальних громад». У той же час на конституційному рівні визначені в узагальненому вигляді найважливіші публічні інтереси суспільства, громади, громадянина. Деталізація закріплених у Конституції публічних інтересів (механізмів їх реалізації та захисту) знайшла прояв у законодавстві, що регламентує бюджетні відносини - про місцеве самоврядування та безпосередньо у бюджетному законодавстві.

Норми бюджетного права регулюють відносини щодо фінансування виконання державою в особі органів державної влади та адміністративно-територіальними утвореннями в особі органів місцевого самоврядування всіх без винятку завдань та функцій. Здійснивши накопичення коштів (доходи бюджету), зазначені суб'єкти отримують можливість виділяти ці кошти на фінансування реалізації економічних, соціальних, екологічних та інших функцій. Тим самим бюджет є фінансово-правовою формою реалізації функцій держави. В таких умовах відносини, що є предметом бюджетного права, є зосередженням політико-економічних інтересів широкого кола суб'єктів. Ці відносини зачіпають інтереси платників податків та інших обов'язкових платежів, розпорядників та одержувачів бюджетних коштів, а також інтереси територіальних громад, яким виділяються кошти у вигляді міжбюджетних трансфертів. А.А. Павлушина наголошує, що «реалізація законних прав будь-якого суб'єкта – постійно існуючий публічний інтерес».

Саме в такому розумінні (значенні) публічний інтерес визначає об'єкт бюджетних правовідносин.

Об'єктом інтересу у бюджетних правовідносинах (публічного інтересу) є блага, за допомогою яких задовольняються визнані публічні потреби, а об'єктом бюджетних правовідносин є відповідні фонди коштів, необхідні для цього. І.О. Луніна стверджує, що корисність більшості суспільних благ має територіальні обмеження, тому забезпечення ефективного використання обмежених ресурсів економіки та справедливого розподілу відповідних витрат і вигод потребує децентралізованої структури державного управління та багаторівневої бюджетної системи..

Сфері міжбюджетних відносин особливо характерний тісний взаємозв'язок публічних інтересів суспільства, територіальних громад і особистих (усереднених) інтересів громадян. Законодавство, яке регламентує міжбюджетні відносини, зумовлено потребою балансу (подолання конфлікту) публічних інтересів держави і місцевого самоврядування у бюджетній системі, а також загальносуспільних публічних і особистих інтересів громадян щодо отримання суспільних благ і послуг шляхом бюджетного фінансування.

У названій сфері баланс інтересів доцільно розглядати у двох аспектах. По-перше, як збалансоване співвідношення гарантованих державою прав громадян (у тому числі щодо отримання благ і послуг) і обов'язків органів державної влади і місцевого самоврядування щодо їх реалізації та захисту. По-друге, як збалансоване співвідношення публічних інтересів суспільства, громад і окремих громадян у бюджетному фінансуванні.

У бюджетній сфері інтереси громадян (у сфері освіти, лікування, соціального забезпечення, житлово-комунального господарства та ін.), пов'язані із бюджетним фінансуванням, яке забезпечує надання їм як

фактичним отримувачам гарантованих суспільних благ та послуг, постають публічними особистими інтересами громадян. Зазначені інтереси громадян носять публічний характер також і тому, що де-юре втілюються у нормах бюджетного законодавства у сумарно-усередненому соціальному інтересі, наприклад щодо окремих верств населення або окремих сфер їх життєдіяльності, тобто не визначаються окремо для кожного громадянина.

Без задоволення публічних інтересів (шляхом вирівнювання умов життя в регіонах та справедливості розподілу та перерозподілу суспільних благ) неможливо реалізувати особисті інтереси громадянина, в якому б регіоні країни він не проживав. Особливо це проявляється на прикладі надання міжбюджетних трансфертів соціального спрямування, а саме: відшкодування витрат на надання населенню житлових субсидій, державної допомоги сім'ям з дітьми, державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, державної соціальної допомоги інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам, утримання притулків для неповнолітніх, інших програм соціального захисту населення.

З огляду на це, правове регулювання міжбюджетних відносин по-перше, має одночасно враховувати як сукупні публічні інтереси жителів усієї держави, жителів окремого адміністративно-територіального утворення, так і особисті публічні інтереси громадянина; по-друге, визначати адекватні правові засоби для реалізації цих інтересів, оскільки забезпечення публічних інтересів у бюджетній сфері здійснюється шляхом розподілу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування, а також видаткових зобов'язань та дохідних джерел між бюджетами різних рівнів, та завдяки механізму бюджетного регулювання.

РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Вашенко Ю.В., к.ю.н., доцент кафедри адміністративного права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Згідно зі ст. 1 Конституції України Україна є соціальною державою. Одним із основних соціальних прав людини, закріплених Конституцією України, є право на охорону здоров'я. Відповідно до ст. 49 Конституції України кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм. Держава створює умови для ефективного і доступного для всіх громадян медичного обслуговування. У державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно, існуюча мережа таких закладів не може бути скорочена. Безумовно, закріплення права на охорону здоров'я в Основному Законі нашої держави має дуже важливе значення, проте, його належна реалізація вимагає впровадження державою цілого ряду заходів. Однак, на сьогодні у сфері охорони здоров'я існує цілий комплекс проблем, які нерідко призводять до неможливості ефективної реалізації прав громадян. Зміни, які відбулися у нашій державі у зв'язку з переходом від адміністративно-командної до ринкової економіки, безумовно, вплинули і на сектор економіки, і на соціальну сферу. Модель системи охорони здоров'я, сформована за радянських часів, вже не відповідає реаліям сьогодення. Серед проблем, які існують у сфері охорони здоров'я, слід особливо відмітити недостатність бюджетного фінансування державних та комунальних закладів охорони здоров'я, та, як наслідок, відсутність гарантованого доступу громадян до якісних медичних послуг та неналежний соціальний захист працівників державних та комунальних закладів охорони здоров'я. Відповідно, державний та комунальний сектори медичних послуг в сучасних економічних умовах потребують реформування. Крім того, в умовах переходу України до ринкової економіки медичні послуги почали надавати